

Jozef Jankovič

Jozef Jankovič sa narodil 8. novembra 1937 v Bratislave.

Po absolvovaní Školy umeleckého priemyslu v Bratislave študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave na oddelení figurálneho sochárstva u prof. J. Kostku (1956-1962). Od polovice 60. rokov prezentoval svoje dielo na početných samostatných výstavách doma a v zahraničí (1967 spolu s K. Teigom vo Wiener Secession).

Roku 1968 získal Grand Prix na bienále mladých Danuvius v Bratislave a roku 1969 cenu na VI. biennale de Paris.

1967-1969 vytvoril hlavné súsošie pre Pamätník SNP v Banskej Bystrici Obete varujú! (1972 — odstránené, 1974 — premiestnené na Kalište).

Počas normalizácie ho postihol zákaz vystavovania, patril k organizátorom neoficiálnych, protestných aktivít, venoval sa hlavne kresbe a grafickej tvorbe, v ktorej dosiahol významné medzinárodné ocenenia.

Roku 1987 sa zúčastnil medzinárodného sympózia v Seoule, pri príležitosti konania letných olympijských hier vystavoval na veľkých medzinárodných prehliadkach európskej avantgardy v Paríži (1990), Bruseli (1993), Bonne, Berlíne (1994) atď. Roku 1992 bola jeho socha V šlapajúcich otcov osadená ako súčasť sochárskej zbierky v La Défense v Paríži. Dvakrát reprezentoval slovenské umenie na Bienále v Benátkach (1970, 1995).

Od roku 1990 pedagogicky pôsobí na Vysokej škole výtvarných umení: spočiatku vo funkcií rektora, od 1994 ako profesor a vedúci Katedry sochárstva.

Od začiatkov samostatnej tvorby na konci 50. rokov až po súčasnosť Jankovičovo dielo i ľudský osud, akoby v špecifickej podobe „obkreslovali“ – paradoxy a tiene dramatického životného oblúka, ktorým v uplynulých desaťročiach prešla naša spoločnosť. Sám na sebe – nielen vo svojom umení – totiž zažil základné témy a mytológemy svojej tvorby, ich dočasné a občasné striedanie: Veľký pád i Miesto hore... Ked po úvodnom dobrodružstve so štrukturálnou abstrakciou a s nájdeným predmetom prišiel s novou podobou brutálnej figurácie, jeho cesta za odhalením tajomstiev života zákonite viedla cez ľudské telo... Už vtedy začal tento „anarchista-novátor“, obrazoborecký rebel a enfant-terrible slovenského sochárstva odvážne – a na naše pomery – nezvyčajne nahlas polemizovať s oficiálnou tradíciou socialisticko-realistickejho sochárstva. S archaickými snami detstva národa, ale aj s ideou európskeho antropocentrizmu. Ľudské telo však v jeho tvorbe nebolo a dodnes nie je celostné. Sochár ho hned na začiatku rozobil na fragmenty a stopy: amorfné údy, pohybujúce sa ruky a nohy. Neskôr objavil hlavy bez tvári, bezcieľne sa pohybujúce siluety, ozrnuté monštrá, pri ktorých často nie je jasné o aký typ kríženca – homunkula ide. Ale ktoré na druhej strane až privelmi jasne pripomínajú komu patria: tvorom najvyspelejším, ale často aj najobludnejším, tvorom z rodu homo sapiens. Uzavreté do kliečok a väzení, zamotané do sieť a pavučín, zakliesnené medzi múry, okná a schody, postavené na piedestály víťazstva a triumfu neraz až privelmi priamo a kruto odhalujú odvrátené stránky našej moci a bezmoci. Ľudské telo bolo a je pre Jankoviča vždy prostriedkom i cieľom, pretože vždy mu išlo a ide výhradne o jedinú tému – o ľadu. Ale vždy inak: ako radikálny skeptik bol nielen v živote, ale najmä v tvorbe vždy odporcом akýchkolvek

utópií, veľkolepých projektov, veľkohubých sľubov a ružových ideálov. Vždy skôr nesúhlasiel, odhaľoval rub mýtu, ktorý demýtizoval, obracal ho na svoj opak.

Jankovičov výtvarný svet nikdy nebol bezstarostný, aj keď mu miestami nechybala očistujúca hravosť, humor a vtip. Nikdy nebol harmonický, aj keď ho vždy charakterizoval zmysel pre estetickosť formy, vyhranený výtvarný štýl a „řád“ (ako sa výstižne hovorí u našich susedov). Bol a je predovšetkým umelecky autonómny svetom, ktorým jeho autor živo, slobodne, ba často aj kacírsky reagoval na premeny výtvarných paradigiem svojich čias. Neobmedzoval sa jediným názorom či štýlom. Informelovú a neosurreálnu asambláž, poetiku nového realizmu, novej figurácie a pop-artu, projektové a konceptuálne umenie, rafinovanú dvojznaenosť a novú divokosť postmodernej, všetky tieto a iné podnete dokázal pretvárať na svoj vlastný obraz. Niekoľko dokonca aj anticipovať.

Popri tom všetkom však Jankovičovej tvorbe nemožno uprieť zásadnú charakteristiku – snahu sprostredkovať posolstvo. Akoby sa riadil parafrázou Schopenhauera: život človeka – tragický vo svojom celku – sa v jednotlivostiach javí ako komédia. Gagy, šoky, náhody, nečakané groteskné stretnutia, tragické situácie a ironické anekdoty rámujú výjavky Jankovičových sôch, kresieb či reliéfov. Sú vlastne len odpovedou na prevrátený poriadok vecí, ktorý nás tak často obklopuje. Zdalo sa, že Jankovič po roku 1989 stratí svoju hlavnú tému. Nestalo sa tak. Ako dokazuje naša každodenná súčasnosť, ešte je a bude vela vecí, situácií a javov – tak ako v Jankovičovom umení – obrátených z nôh na hlavu...

Katarína Bajcurová

Galerie Magna, Bieblova 3, 702 00 Ostrava / výstava potrvá od 17. 7. 2002 do 23. 8. 2002

Tento projekt je realizovaný za finanční podpory města Ostravy

Torzo III., 1999, kombinovaná technika, 100 x 70 cm